

Forbitrede Bønder.

AF KNUD KORRT

I.

Europas Bønder er blevet besat af en ond Aand. Naar de tager til Orde, er det for at udtrykke en Følelse af dyb Forurettelse, Bitterhed og Vrede, og for at stille kolossale Krav til den øvrige Befolkning. Hvor de har Indflydelse paa den politiske Magt, udnytter de denne til det yderste til egen Fordel. Og hvor Myndighederne ikke er dem følgende, viger de ikke tilbage for desperate Handlinger.

Ogsaa her i Landet mærker vi et koldt Pust af denne ond Aand, særlig i de sønderjyske Landsdele, hvor Tilstandene har mest Lighed med dem i det øvrige Europa (Selvstyrelsebevægelsen, Løi osv.). Men forøvrigt er store Dele af den øvrige danske Bondebefolkning smittet af den samme bitre Sot, hvilket de andre Befolkningsklasser faar at føle i Form af hensynsløse Nedskæringer, Tugthuslove, hadefuld Agitation mod alt, hvad der ikke har med Bønder at gøre, skandales Behandling af Arbejdere og Fattige rundt om i Sognene, Affærer som Kolindund-Historien osv.

Særlig ondartede synes Forholdene at være Syd for Grænse, i Slesvig-Holsten. Som i Middelalderen rejser Bønderne sig mod de lovlige Myndigheder, vægrer sig ved at betale skyldig Skat, sætter sig med organiseret Magt til Modværge mod Udpantninger og Tvangsauktioner. Og fornylig meddeles der endog saa om et formeligt Slag i Ditmarsken mellem Bønder og Arbejdere, med adskillige Døde og Saarede.

Det er dog ikke alene i Slesvig-Holsten disse uhyggelige Begivenheder finder Sted; mange andre Steder i Tyskland foregaar noget lignende. I Schlesien er det f. Eks. kommet til svære Optøjer under Tvangsauktioner; adskillige sidder i Fængsel for at have forulempet Skatteopkræverne, og de øverste Instanser i Bondeorganisationerne har endog saa ligefrem opfordret deres Medlemmer til Skattenægrelse.

I det østlige og sydøstlige Europa er Tilstandene utvivlsomt endnu mere spændt. Sidste Efteraar hørte man saaledes om, hvorledes de østrigske Bønder fra Tyrol, Kärnten og Steiermark strømmede sammen til en stor, væbnet Demonstration mod Byen Wien. En anden Gang om uhyre rumænske Bondemasser, der satte sig i Bevægelse mod Bukarest og tilslut gennemtvang et Regeringsskifte i deres Favn. En tredje Gang om Battalier i Polen. En fjerde Gang om Gnidninger mellem de russiske Bønder og Søjlesmagten.

Overalt gaar Bondemasserne frem efter Formien: ingen Byrder paa os, alle Fordele til os.

Denne værende Bitterhed og Vrede blandt Europas Bondemasser, der er et af de betydningsfuldeste og farligste Elementer i den nyere politisk Udvikling, kommer naturligvis ikke af intet. Den er utvivlsomt et Udslag af en almindelig Nødsituation for Landbruget. Her skal dog indskrænkes den Bemærkning, at det danske Landbrug i saa Henseende indtager en ejendommelig Stilling, takket være sin enestaaende animalske Industri; de danske Bønder befinder sig derfor som Helhed ikke i en saadan Nødsituation som saa mange af deres Standfæller i andre Lande. Dog ligner Forholdene adskillige Steder i Sønderjylland, saa vidt man kan forstaa, i ikke ringe Grad Forholdene længere sydpaa.

I al Almindelighed er Landbruget i Storsteden af Europa uden Tvivl ude for en haard, ondartet Krise. Men i Stedet for at søge de virkelige Aarsager til denne Nødsituation, vælter Bønderne uden videre Ansvar

derfor over paa de andre Samfundsklasser og paa Myndighederne.

I visse Tilfælde er Bøndernes Angivelser mod Myndighederne og andre Befolkningsklasser sikkert ogsaa vel begrundet, f. Eks. i Lande som Ungarn og Rumænien, hvor Statsmagten er eller længe har været i Hænderne paa en Godsejeradel, og hvor Tilstandene derfor sikkert ligner dem i Rusland og i Frankrig før de store Revolutioner. Saaendte Steder er Nødvindingen af det gamle Regime, en almindelig Bondefrigørelse en nødvendig Forudsætning for bedre Tider for Landbrugets Mænd.

Men ogsaa i Lande som t. Eks. Tyskland, hvor Bønderne forlængst er blevet frigjorte, har disse Tilbøjeligheder til at skyde Skylden for de slette Tilstande over paa Staten, og da særlig paa dennes Skattepolitik. Bønderne er meget ivrige til at paastaa, at det er Skattestrykket, der undergraver deres Eksistens og ødelægger dem.

Sandheden er imidlertid en hel anden. Vel er Skatterne paa Landbrugsjorden store (om ikke nær saa urimelige som Bønderne vil gøre dem til), men til gengæld har Agrarerne opnaaet saa kolossale Toldsatser paa deres Produkter, at den Merfortjeneste de derved opnaar, mange Gange opvejer det, de betaler i Skat. Med andre Ord, hvis man stillede Landbruget i Tyskland helt frit i den internationale Konkurrence, altsaa fritog det for Skat og fratog det dets Toldbegunstigelser m. m. (hvil der er meget mere), saa vilde det staa endnu langt slettere i det end det nu gør. Det opretholdes altsaa faktisk allerede nu ved Tilskud fra de øvrige Samfundsklasser. Det samme gælder store Dele af Landbruget i Østrik, Svejs, Sverige og mange andre europæiske Lande.

Men dette viser med al Tydelighed, at store Omraader af det europæiske Landbrug i Virkeligheden er økonomisk i sin Drift; det er ude af Stand til paa lige Fod at konkurrere med det stadig voksende Landbrug i oversøiske Lande, og vilde derfor — hvis det ikke kunstigt holdtes oppe i sin gamle Form — være demt enten til Undergang (som i England) eller til en afværende Omlægning af Driften (som f. Eks. i Danmark og Udland).

Dette gælder i hvert Fald utvivlsomt om Kornavlren. Ligesom i 1880'erne vælder de nu umaadelige Kornmasser ind paa Verdensmarkedet fra de store Farme i Amerika (særlig Kanada og Argentina), og dette Korn produceres ved Hjælp af Stordrift og dertil passende Maskiner til saa lave Omkostninger, at endog saa de østlige Godser aldeles ikke kan være med. I mange Tilfælde er Kornavlren i de oversøiske Lande ogsaa begunstiget af Klimaet. Kornpriserne paa Verdensmarkedet er da ogsaa meget lave i Sammenligning med de fleste andre Varepriser.

Det, der sker, er altsaa, at et haandværksmæssigt (eller halvt haandværksmæssigt) Erhverv bliver slaaet ud af Størfitten. Naar det oplyses, at langt den største Del af de østlige Godser er haabløst forældet, skyldes dette derfor ikke i første Linie Statens Skattepolitik, men dette, at mellemuropæisk Kornproduktion er en urentabel Virksomhed. Dette har formodentlig været Tilfældet lige siden 1880'erne, bortset fra en kort Periode før og under Krigen, men jo mere Opdyrkningen af den oversøiske Jord skrider frem, desto haabløser bliver Forholdene for den europæiske Kornavl.

Et andet Omraade, hvor Tilstandene af lignende Grunde er blevet kritiske for Dele af det europæiske Landbrug, er Sukkerproduktionen.

Her er det den tropiske eller halvtropiske Rørsukkeravl, der truer det mellemuropæiske Røsesukker paa Livet. Paa de nye Plantager paa Java, Kuba, Sydamerika etc. vælter Sukkerrorene saa at sige op af Jorden, drevet frem af de gunstige klimatiske Forhold, medens den europæiske Sukkerroer kræver en omstændelig og taalmægtig Pleje. Sukkerpriserne paa Verdensmarkedet er da ogsaa nu saaledes, at den bestaaende Toldbeskyttelse formodentlig ikke er tilstrækkelig til at redde den europæiske Sukkerroer fra alvorlig Tilbagegang.

I en Række instruktive Artikler i Kan von Landbrug blev Industri, har Dr. phil. Walter Engel taget sig for at undersøge det Problem, hvorfor man normalt maa regne med, at Landbrug Europa er et mindre rentabelt Erhverv end andre Erhverv; det er jo Gang paa Gang paavist, at en bestemt Kapital altid giver meget mindre Udbytte, naar man stikker den i Landbrugsdrift, end naar man anvender den i et Industri-, Handels- eller Transportforetagende — hvilket skulde synes at være i Strid med alle de økonomiske Love, der er gyldige for et kapitalistisk Samfund; i dette Samfund findes der som bekendt en stærk Tendens til, at Profitten i Forhold til Kapitalen bliver en lille Erhverv.

Men i Landbruget har denne Tendens altsaa aldeles ikke formaaet at slaa igennem — og dette gælder fremfor alt om Markbruget. Om Markbruget skriver Dr. Engel saaledes:

„Enhver Landmand, der har ført nøjagtigt Regnskab og har foret Omkostningerne retfærdigt, véd, at Markerne er det nuværende Landbrugs Smertensbarn. Det er dem, der i en Krisetid giver et stort Underskud, som de andre Produktionsgrene først maa hale ind igen, og ogsaa i gode Tider er deres økonomiske Resultat altid langt under den animalske Omsætning.“

Grundene hertil er ikke vanskelige at finde; de fremgaar ogsaa af Regnskabet. Markerne omsætter deres Driftskapital kun en Gang om Aaret og de ligger produktionsløse hen det halve af Aaret. Alligevel er det Markerne, der kræver de store Udgifter til det store Følkehold og det store Hestehold, som maa fodres Vinteren igennem, til Kunstgødning og til Dykning, til Forrentning og til Skatter. Til mindst Halvdelen til tre Fjerdedele af den i Ejendommen staaende Kapital falder dog fra Markarealet, Maskiner samt Heste og Vogne, Læde, Maskinhus, Hestestald og Jordforbrødringer. Og hertil kommer saa, at vi set paa Markernes Produktion hvor vi er afhængige af Klima og Jordbund, bande har en langt større Risiko og er stærkt handicappet over for de Lande, der har mere Sol og varme Jord.

Forfatteren opstiller nu det Spørgsmål: Hvad vilde en Handels- eller Industrimand gøre, hvis han havde en Afdeling, der gav Underskud, hvis økonomiske Resultat altsaa ikke stod i Forhold til den Kapital og det Apparat og Arbejde den kræver? — Han vilde simpelthen skære den bort, opføre den, opføre med den. Og hvis han behøver denne Afdelings Produkter? Saa vilde han lade dem lave et andet Sted, hvor de kan laves billigere. Ganske det samme burde utvivlsomt den Del af det danske Landbrug gøre, som baserer sig paa den animalske Omsætning, og det Korn- og Grovfoder som den bruger, har det købt inde i Stedet, f. Eks. i Amerika eller Rusland.

Denne langøkonomiske Skribent viser os saaledes ganske klart, hvor den Situation er for det europæiske Landbrug. Det kan slet ikke betale sig at dyrke Korn og Foderstof her i det Omfang vi plejer, siger han; det betaler sig bedre at købe det i Amerika og arbejde videre med det. Heraf drager han da ganske lo-

gisk den Konsekvens, at Landmændene bør udføre deres animalske Industri det mest mulige og indskrænke deres Markareal det mest mulige. Han mener saaledes, at Fremtidens Landbrugsbedrifter højst vil blive paa 50 Tønder Land, hvis de skal være økonomiske i Driften ogsaa hvad Markbruget angaar.

Men denne logiske Konsekvens af de økonomiske Tilstande drager Flertallet af de europæiske Agrarer som bekendt ikke Tvertimod. „Disponerer en Landmand over 10—20.000 Kr.,“ skriver Dr. Engel, „saa køber han ikke en Ejendom paa 15—20 Td. Land, hvor han kunde skabe sig en stor Omsætning, men han køber 200—300 Td. Land og tager hellere Gæld og Knaphed og et helt Livs resultatløst Slid med i Købet. Den psykologiske Grund heri er den, at det værre Areal giver ham en bedre social Position, han bliver „Proprietær“ og regnes til en anden Klasse Landbrugere, end hvis han ejede 20 Td. Land frit.“

Men den Mand, der saaledes kommer til at seje paa Pumpene, ser naturligvis ikke, at han selv er Skyld i sin Blødsighed. Tvertimod vil han meget snart finde ud af, at Grunden til hans Venskabeligheder maa søges udenfor ham selv, og han begynder at jamre over de høje Skatter, de høje Arbejdslønninger og at stille Krav om Hjælp og Støtte af hvad Art tænkes kan. Kort sagt — han forvandles til en Bonde af den sædvanlige forbitrede Type, som foruroliger de europæiske Samfund paa saa mange Maader.

Et og andet.

Bernard Shaw blev forleden spurgt om han gerne vilde leve sit Liv om igen. Han svarede:

Jeg kan kun henlede Opmærksomheden paa, at Erfaringen viser, at Mænd aldrig lærer noget af Erfaringen.

Vor Opførsel paavirkes ikke af vore Minder, men vi paavirkes stærkt af vore Forventninger.

Derfor vilde Manden, hvis han kunde leve i 500 Aar, blive en ganske anden, end naar han kun kan leve 70 Aar.

At leve Livet om igen er noget Vovet.

Berømmelse er ikke en Egenskab hos den berømte, det er andre Menneskes Indtryk af ham (eller hende). Min Berømmelse hejdes derfor ikke min Hovedpine, men den fremjaer mine Beundrere.

Helbred og fortjenstfuld Virksomhed gør Livet værd at leve. Enhver Higen efter Lykke eller Berømmelse er sludssyg og medynksværdig.

I Hungerford i England fejrer man hvert Aar en Dag, der kaldes „Tutty Day“; paa denne ene Dag har enhver Mand Ret til at kysse en hvilken som helst Kvinde, han møder. Hvis Damen vægrer sig, maa hun betale Bøder, dog ikke særlig høje; det gaar an, om hun lægger et Pennystykke ned i de blomstersnykkede Bøsser, som Kysjægerne medfører.

Vællagten Herre.

Den sidste Representant for en Aartusinder gammel, kun i Orienten kendt Kunst, er nu død. Det var Djaffar Aga, den sidste Kallig's „Dautmester“, der havde til Opgave at udfinde den individuelle Vælgst, der hørte til et Menneske, en Bog eller et Værelse, og saa tilberede Essenser, der havde denne Duft. Især skulde han sørge for Parfume til Herskerens Haremsdam og til de Bøger, der var i Sultanens Bibliotek. Naar han skulde finde ud af det, blev Damerne udspurgt om deres Afstamning og Hjemsted, og maatte synge og danse for Mesteren, Bøgerne blev omhyggeligt gennemlæst, og der blev indhentet Oplysninger om deres Forfattere og Oversættelse. Gennem et daglangt Laboratoriumarbejde blev Essensen saa fundet. Til Bøgerne blev den udvalgt med meget større Omhu end for Haremsdamerne, for Bøgerne var ikke saa forgængelige som disse.

Øje-Plantning.

I et Hospital i New York foretoges forleden en yderst delikat og vist-

nok enestaaende Operation. Idet en Hornhinde eller Linse fra en Mand's Øje i Følge „Den danske Pioner“ blev overført til en anden Mand, fra hvem Øjet blev udtaget, skulde alligevel af med det paa Grund af en Gevækt; men Hornhinden var der ikke noget i Vejen med, og netop den havde en anden Mand, der helt havde mistet det ene Øje og var i Begreb med at blive blind paa det andet. Brug for.

For et Par Uger efter disse Operationer vil det ikke vides, om Operationen lykkedes.

o

Tyven faldt i Søvn i Badekarret.

Fra Neumünster bliver der fortalt om et dristigt Tyveri. En Tveknægt var brudt ind i et Hus i Nærheden af Byen, hvor han plyndrede Klædeskabet og horte sig fuldstændig ny Klædning fra Indenst til Yderst. Ved en eller anden Sted blev han imidlertid forskrækket og flygtede ind i et Badekar, hvor han snart faldt i Søvn. Da han efter vaagnede, fortsatte han det afbrudte Arbejde, men blev herunder overrasket af Husboerne. Efter en heftig Kamp blev han, da Naboerne kom til Hjælp, overmandet og ført til Politistationen.

o

Et Gensyn.

Den berømte Cirkuskonge Barnum havde en meget lærdem Elfant, som han lod lære at spille Klaver. I Pittsburgh fik han et nyt, ekstra stærkt bygget Elfant-Klaver, men næppe havde Elefanten anbragt sig ved det, da den begynde at græde, saa Taarerne plaskede ned paa Tangenterne.

— Hvad er der i Vejen, Calibau?

Calibau berættede de hvide Tangenter med sin Snabel, og Læreren forstod, at det arme Dyr havde genfundet Elfenbenet som stammende fra sin elskede Svigerfaders Stødtænder.

o

I Kamp med Egeneser.

Den tyske Forfatter von Rodin, der bor paa en ensomt beliggende Gaard udenfor Lybeck, har været ude for en dramatisk Oplevelse. Da han for et Par Aftener siden kom hjem, fandt han Gaarden formelig besat af Zigeunere, der havde indespærret Gaardens Folk og rogetret plyndret alle Stuerne. Rodin havde selv en Revolver hos sig og gav Ild mod Zigeunerne, der svarede med Gøværld. Rodin og de Zigeunere blev saarede, og Zigeunerne flygtede derefter med deres Bytte. Efter en hidsig den dumdristig blev de laftes paaagret i Nærheden af Byen Assen.

Lysingar

mugu verða innsendar til okkara skrifstofu innan mánadag fp. kl. 10.

Eisini tygum

vilja gerast vissur í, at tað loysir seg at lýsa, bert tygum royna eina lýsing í

„Føroya Social-Demokrat“.

Ringtíð til skrifstofvuna mált. 143.

Telefon okkara

or

143.

Givið út av socialdemokratiskum følogum. Blaðstýrari: M. S. Viðstein. Prentsmíðja Føroya Social-Demokrates, Tórshavn